

A  
MAGYAR KIRÁLYI JÓZSEF NÁDOR  
MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM  
MEGNYITÁSAKOR  
1934. ÉVI OKTÓBER HÓ 7-ÉN TARTOTT

# BESZÉDEK



BUDAPEST

M. KIR. JÓZSEF NÁDOR MŰEGYETEM, MECHANIKAI TECHNOLÓGIAI INTÉZET NYOMDÁJA

1935





Dr. SZILY KÁLMÁN  
M. KIR. VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAMTITKÁR,  
MINISZTERI BIZTOS  
BEIKTATÓ BESZÉDE.

## Királyi Fenség!

Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr!  
Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

Midőn az ünnepi közgyűlést megnyitom, tisztelettel üdvözlöm a megjelenteket.

Hódoló tisztelettel köszöntöm József főherceg tábornagy úr Ő Királyi Fenségét, aki oly gyakran és oly kitüntető módon ad kifejezést a műegyetem iránti érdeklődésének és rokonszenvének.

Legmélyebb tisztelettel üdvözlöm dr. Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ő Nagyméltóságát, az 1934. évi X. törvénycikk megalkotóját, aki a mai ünnepen a törvény tulajdonképpeni életbeléptetésének, a törvénnyel életrehívott nagy egyetemi szervezet első nyilvános életjelenségeinek megelégedett tanuja lehet; ugyancsak nagy tisztelettel üdvözlöm dr. Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter úr Ő Nagyméltóságát, aki személyes megjelenésével azt dokumentálja, hogy a vezetése alatt álló tárca szempontjából is mily nagy jelentőséget tulajdonít ennek az új egyetemi szervezetnek.

Mély tisztelettel üdvözlöm a Pázmány Péter tudományegyetem Tanácsának képviselőit és ezek élén dr. Kenyeres Balázs rektor úr Ő Magnificentiáját és annak a reménynek kifejezésével üdvözlöm őket, hogy az immár három-évszázados dicső multa visszatekintő ősi Pázmány Péter tudományegyetem, és egyes alkatelemeiben szintén már tiszties korú, de új, egységes szervezetében csak az imént megszületett József Nádor Műegyetem egymást kiegészítve, egymást megbecsülve, ha kell, egymásnak segítve a legtökéletesebb harmóniában fogja a magyar felsőoktatás ügyét szolgálni.

Mély tisztelettel köszöntöm a különböző hatóságoknak, Budapest székesfővárosnak, a Magyar Tudományos Akadémiának, a tudományos, gazdasági és társadalmi egyesületeknek képviselőit és mindazokat, akiket a magyar technikai és gazdasági ügyek iránti érdeklődésük és szeretetük hozott el a mai ünnepre.



Végül örömmel üdvözlöm azokat, akiknek otthonuk ez a hatalmas épület, a József Nádor Műegyetem tanítótestületét és hallgatóságát, akiknek tanító- és tanulómunkája megindul a holnapi nappal.

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés! A mai ünnep egyetemavatás ünnepe, a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemé. Ámde egyetemet nem lehet máról-holnapra, ötletszerűen alapítani, — vagy ha igen, csak nagy merészséggel és annak a kockázatával, hogy az új egyetem sokáig ügyefogyott parvenü marad a régi egyetemek arisztokrata társaságában; — az újonnan alapított, életképes egyetemnek már születése pillanatában is nagy multjának kell lennie, materiális és eszmei értelemben vett nagy multjának, amelyet megad egyrészt az a már régen működő felsőoktatási intézmény, amely alapjává, alkatelemévé válik az új egyetemnek, amely annak mintegy előfutárja volt, és másrészt a javaslatokból, tárgyalásokból, megvitatásokból, egyelőre sikerrel nem járó törekvésekből álló szellemi előmunkálat, amely az új egyetem eszméjének előteremti a teherbíró talajt, amelyre már nyugodtan lehet építeni. Így volt ez eddig minden magyar egyetem alapításával, és sokszorosan így van a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel is. Ennek is megvan már a maga multja, mind materiális, mind eszmei értelemben. Ami a materiális multat illeti, ezt büszkén biztosítják az új egyetemnek túlnyomórészt az idők mohával borított építőkövei: a magyar királyi József-műegyetem, a mérnöki tudományoknak világszerte elismert egyik legelső egyeteme, amelynek vaskövetkezetességgel keresztülvitt tanulmányi rendszere a hallgatóját vagy idejében elijeszti, vagy igazán jó mérnökké képezi ki; a magyar királyi bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola, valamint a magyar királyi állatorvosi főiskola, amelyek hosszú történelmi fejlődésük során már jó ideje eljutottak az iskolának arra az egyetemi magaslatára, amit az jellemez, hogy a tudomány tanítása elválaszthatatlan annak önálló művelésétől; végül a legfiatalabb, a kir. magyar tudományegyetemi közgazdaságtudományi kar, amelynek az a nehéz, úttörő, de hálás feladat jutott osztályrészül, hogy Magyarországon elsőnek valósítsa meg az egyetemi szintű önálló közgazdasági és kereskedelmi



képzést, és hogy a magyar ifjúsággal megkedveltesse az adiginál nagyobb mértékben a szabad, gyakorlati gazdasági életpályákat. Valóban büszke lehet az új József Nádor Műegyetem, hogy ilyen időálló, kipróbált intézmények az alkat-elemei.

De eszmei értelemben is megvan már a nagy multja az új egyetemnek. Ennek az egyetemi eszmének már éppen százéves története van. Hiszen gróf Széchenyi Istvánnak agitációja a Műegyetemi Intézet felállítása érdekében, az 1846-ban felállított József-ipartanoda a három osztályra, a gazdasáztira, a műtanira és a kereskedelmire való tagozódásával, báró Eötvös József műegyetemi törvényjavaslata, a világháború előtti évtizedekben az Országos Gazdakongresszusnak, az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek és a Magyar Gazdaszövetségnek az önálló mezőgazdasági, illetőleg közgazdasági egyetem felállítása érdekében kifejtett országos mozgalmi, a József-műegyetemnek 1914-ben önálló közgazdasági osztállyal való kibővítése, az 1920. évi XXXI. tc.-kel ideiglenes szervezetben felállított budapesti kir. magyar tudományegyetemi közgazdaságtudományi kar alapítása, ez utóbbi és a műegyetem között éveken keresztül folytatott fúziós tárgyalások mik egyebek, mint elgondolásai, tervezetesei, részben megvalósításai annak az eszmének, amely a maga teljességében a József Nádor Műegyetemben ölt testet, hogy az egymással oly szoros összefüggésben álló műszaki és gazdasági pályákra való egyetemi szintű képzés, és a műszaki és gazdasági tudományok céltudatos és rendszeres művelése ne egymástól független, különálló főiskolákon, hanem egy szerves egészet alkotó egyetemen menjen végbe.

Ne tagadjuk, hogy voltak és bizonyára még ma is vannak olyanok, akik nem barátjai az eszme megvalósításának. Szilárd a meggyőződésem, hogy ők is az elérendő eredmények láttára mihamar Saulus-ból Paulus-szá fognak válni. A József Nádor Műegyetem megalkotásával szemben azonban föl lehetne hozni egy igen erősnek látszó érvet, nevezetesen a következőt. A műszaki és gazdasági képzésnek egy tető alá való hozása egyszer már ki volt próbálva és a próba nem vált be. Hiszen az 1846-ban létesített József-ipartanoda, a József-műegyetemnek közvetlen őse, három osztályának megfelelően



együtt akarta képezni a mezőgazdákat, a mérnököket és a kereskedőket és mi lett az eredmény? Az, hogy a mezőgazdasági és kereskedelmi osztály fokozatosan elsorvadt, majd meg is szűnt, míg a mérnöki osztályból kifejlődött a hatalmas műegyetem mint a műszaki tudományok egyeteme. Ámde ne felejtjük, hogy Magyarország a múlt század közepén még nem érett meg az ideálisan elgondolt nagy szintézisre; akkor, amikor egyrészt a gőzgép feltalálása, a vasutak építése szükségszerűen magával hozta a mérnökök magas színvonalú képzését és az országnak ipari alkotásokkal való gazdagítását, de másrészt mezőgazdaságilag az ország a saját zsírijában fulladt meg és a kereskedelem gyermekcipőben járt, igazán nem lehetett kívánni, hogy a hatalmasan előretörő műszaki tudományokat és az egyhelyben stagnáló mezőgazdasági és kereskedelmi tudományokat — ha ezekről mint tudományokról akkor egyáltalán lehetett beszélni — egy intézmény keretében harmonikusan és eredményesen műveljék.

Ma azonban — és már régóta — más a helyzet. Az alkalmazott tudományok és különösen ezeknek a gyakorlati életre való alkalmazása oly szorosan és sokszorosan egymásba fonódnak, hogy szinte csak mesterségesen lehet ezeket külön tartani. Valamely technikai alkotás a kivitele előtt, legyen az akár gép, akár csatorna, akár öntözés, önmagában véve érdekes technikai problémának a természeti törvényekkel a matematika nyelvén való megoldása. Ha azonban azt a technikai gondolat-alkotást meg is akarjuk építeni, akkor fölmerül a legtágabb értelemben vett hasznosság kérdése és ezzel egy sereg pénzügyi, gazdasági, jogi, szociális és politikai kérdés. Nyilvánvaló, hogy csak félreértés, huzavona, tökéletlen elintézés és a köz kára származik abból, ha a tervező nem ért semmit a végrehajtásnál felmerülő szempontokból, és ha a végrehajtók előtt érthetetlen abrakadabra az, amit végrehajtanak.

A modern állam életében a gazdasági és műszaki ügyek sokszor egyugyanazon dolognak csak különböző vonatkozásai és mi sem természetesebb, hogy azok, akik gazdasági és műszaki pályákra készülnek, egymás szomszédságában egyazon egyetemen tanuljanak, ahol a szorosan vett szaktudományokon kívül megtanulják a másik vonatkozásból is a leg-



lényegesebb elemeket és áttekintéseket, és megtanulják egymás munkáját és leendő hivatását kölcsönösen megismerni és megbecsülni; és mi sem természetesebb, mint hogy azok, akik a műszaki és gazdasági tudományokat művelik, fejlesztik és a gazdasági termelés érdekének a tudomány oldaláról való istápolói, egy egyetemnek legyenek a tanárai, hogy az egymásra való kölcsönhatással tudományos kutatásaikban az életben meglévő nagy egységből fakadó problémákra is kiterjeszkedhessenek, és hogy a műszaki és gazdasági oktatás, vagy tudományművelés kívánalmainak érvényesítése végett sorompóba állíthassák az egész egyetemi szervezetnek súlyát és tekintélyét. Az eddig különálló és független intézmények igaz, hogy elvesztették különállásukat, függetlenségüket azonban nem, mert ez megmarad a kari autonomia képében. A formális különállás elvesztéséért azonban bőséges kárpótlást nyújthat az, hogy olyan szövetségesekkel léptek szervezeti közösségbe, amelyek saját erejükkel is támogatni és elősegíteni fogják jogos törekvéseiket.

Tisztelt Ünnepi Közgyűlés! Ennek a szervezeti közösségnek, a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemnek alapkódexe, a szervezeti szabályzat a törvény előírta módon elkészült és azt a kormányzó úr ő főméltósága folyó évi szeptember hó 4-én megerősítette.

E szabályzat alapján megalakultak az új egyetem illetékes szervei és ezek megválasztották az 1934/35-ik tanév tisztikarát a következőképen: rector magnificus: Rohringer Sándor; prorektor: dr. Fellner Frigyes; a mérnöki és építésmérnöki kar dékánja: Zelovich Kornél, prodékánja: Wälder Gyula; a gépész- és vegyészmérnöki kar dékánja: dr. Pogány Béla, prodékánja: dr. Vendl Aladár; a bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar dékánja: Finkey József, prodékánja: Fekete Zoltán; a mezőgazdasági és állatorvosi kar dékánja: dr. Zimmermann Ágoston, prodékánja: dr. Szabó Zoltán; a közgazdaságtudományi kar dékánja: dr. Heller Farkas, prodékánja: dr. Vonház István. A választásokat a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr megerősítette.

Mielőtt a rektor és dékán urakat tisztjükbe beiktatnám, még egy örvendetes bejelentéssel tartozom. Ezelőtt 25 évvel, 1909-ben a József-műegyetem először élt a tiszteletbeli mű-



szaki doktorrá való avatás jogával és első tiszteletbeli doktorául a nagy nádornak unokáját, József főherceg Ő Fenségét avatta fel. Ő Fensége ez alkalommal az addig még hiányzó kormányzati jelvényeket, a rektori és dékáni láncokat, adományozta a műegyetemnek. Az azóta eltelt negyedszázad alatt Ő Fensége különös érdeklődéssel tüntette ki a műegyetemet, és mindig nyíltan vallotta, hogy a műegyetem közösségébe tartozónak érzi magát.

A József Nádor Műegyetem megszervezése alkalmat adott arra, hogy megmutassa Ő Fensége, hogy a formájában új intézményre is átviszi a régi intézmény iránt érzett szeretetét, amennyiben a szükségessé vált ötödik dékáni láncot a régiek mintájára elkészíttette és ezzel a József Nádor Műegyetemet megajándékozta.

Fogadja Fenséges Uram ezért a bensőséges tartalmú, nemes figyelméért a József Nádor Műegyetem hálás köszönetét.

És most felkérem a Rector Úr Ő Magnificentiáját és a nagytekintetű dékán urakat, hogy az őket megillető helyeket foglalják el.

Magnifice Domine Rector! A rektori láncnak, mint a kormányzat jelképének átadásával beiktatom Méltóságodat a rektori tisztségbe. Dísz, munka és felelősség vár Méltóságodra. A dísz Méltóságod puritán egyénisége nem kereste. a munkát eddigi munkás életéhez méltóan örömmel elvégzi és a felelősséget férfias komolysággal vállalja. Méltóságod és tisztársai felelősek azért, hogy a József Nádor Műegyetem mindjárt az első évével megmutassa, hogy a megszervezésében rejlő nagy gondolat reális valósággá válik.

E díszes csarnok falaira fel van írva a Magyar Hiszekegy, fel van írva, hogy „Hiszek Magyarország feltámadásában.”

Itt ennek az ígének különösen nagy a jelentősége, itt ez nem csupán a szívnek hazafias érzése, hanem az észnek az a meggyőződése, hogy a József Nádor Műegyetem működése. ha az olyan, amilyennek lennie kell, a magyar feltámadásnak aktív előkészítője. Isten áldását kérem az új, nagy műegyetem most meginduló életére és Méltóságodnak rektori évére. Éljen a rektor!

ROHRINGER SÁNDOR  
RECTOR MAGNIFICUSNAK

AZ 1934/35. TANÉVET  
MEGNYITÓ BESZÉDE.



Királyi Fenség!

Nagyméltóságú Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr !  
Tisztelt Ünnepi Közgyűlés!

A rektori láncot mint a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem kormányzati jelképét átveszem, és egyben mélyen érzett hálámnak adok kifejezést mindazok iránt, akiknek bizalmából e díszes tisztségre érdemesnek találtattam. Érzem a rektori láncsal reám nehezedő súlyos kötelességek terhét is s amidőn a megbízatást vállalom, teszem ezt annak a nemes tradíciónak és kötelességérzetnek hatása alatt, amely a m. kir. József-Műegyetem falai között honolt s annak éltető szelleme volt. Az a lánc, amelyet Méltóságodtól mint a törvény végrehajtására kirendelt miniszteri biztostól átveszek, nem holt anyag, élet van abban, az ékkövek csillogásából láthatatlan energia árad, az a lankadatlan energia, amellyel Méltóságod a nagy magyar kulturalkotás életrehívásában kivette részét. Méltóságodnak öröklött rajongása a magyar kultúra és öröklött szeretete a Műegyetem iránt azok az erények, amelyek követendő példaként előttem tündökölve a rektori kötelességek teljesítését könnyűvé teszik, és buzdítást adnak a csüggedés percében.

Hiszem, hogy Méltóságodnak nemes példája s a kir. József-Műegyetem tradicionális szelleme mindnyájunkat, a régi és az új testvér-karokat együttesen áthatva megsegít abban, hogy az 1934. évi X. t. c.-ben megalapozott nagy magyar kultúrintézményt e törvény megalkotójának, Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ó Nagyméltóságának szellemében a magyar kultúra dicsőségére eredményesen szolgáljuk.

Amidőn a rektori jelvénnel a kötelességeket is átveszem, feltűnik lelki szemeim előtt egy korszak, amikor ugyancsak nemzeti kulturális és gazdasági létért küzdött a magyar, amikor úgy, mint ma, nagy vérveszteségek után az élniakarás volt a jelszó a nagy reformkorszakban, a XVIII. század végén és a XIX. század elején, amikor egymásután tűntek fel



a magyar kultúra előharcosai és mecénásai, akik a tudomány világitó fáklyáját gyújtották meg a magyar újjászületés szolgálatára, mert a kultúrátlanság s lenézés volt a szegény magyar osztályrésze azoktól, akiket vére hullásával védelmezett.

Ebben a korszakban gyökereznek a másfélszázados mult-ra visszatekintő Kir. József-Műegyetem, a Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskola, az Állatorvosi Főiskola, amelyekhez csatlakozik most a legifjabb testvér, a Kir. Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar, s ezeknek az intézményeknek a tudományok ápolására irányuló készségét hozta be az 1934. évi X. t. c. egy közös nagy iskolába, a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetembe, ahol egymást kiegészítve működnek, nem csupán a magyar, hanem a nemzetközi tudományosság javára is.

Az erők egyesítése mindig a nagyobb hatás elérésére való törekvést jelenti, és ha ez valamikor, úgy most kívánatos, mikor nagy nemzeteknél is a termelésnek a tudomány eszközeivel való tökéletesítése a jelszó és gyakorlat, annál inkább az kell, hogy legyen egy kis nemzetnél, amelynek ellenségek közepette jóformán egyetlen fegyvere a kultúra, egyetlen biztosítóka az elismerésnek, a fennmaradásnak.

Amidőn ma, a nagy alkotás működésének kezdetén az a meggyőződés tölt el, hogy a becsületes mult után egy jobb jövő következik, mint a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Rektora tisztelettel hajlok meg az egyesült intézmények multja előtt, s őket üdvözölve mindnyájuk nevében fogadom, hogy minden törekvésünk az lesz, hogy az 1934. évi X. t. c. intencióit követve a közgazdasági élet tudományos fejlesztését a legmagasabbra fokozzuk, a közgazdasági életben a legnehezebb viszonyok közt is megálló fiatal nemzedéket neveljünk. Mi pedig, akik a Kir. József-Műegyetem tanárai voltunk, érezve azt a nagy erőt, amit a tradíció rejt magában, s amely minálunk a nagy József nádor személyéhez fűződik, itt az ő unokája, József főherceg tábornagy úr ő királyi fensége előtt lelkünkben megfogadjuk, hogy a nagy Nádor nevét, aki idegenből eredve ízig-vérig magyar reformerré, a magyar nemzet érdekeinek harcosává vált, címünkben büszkén hordjuk tovább, és most már testvéreinkkel együtt válllvetve dolgozunk abban az alkotó szellemben,



amelyet nehéz viszonyok között, gyakran a kegyvesztettség határán állva József nádor megmutatott.

Tisztelt Uraim!

Az a gondolat, mely az 1934. évi X. t. c.-ben kifejezésre jut, nem egészen új keletű a magyar gazdaságtörténetben. 1782-ben megnyílt az első felsőfokú intézet, az Institutum Geometricum a budai tudományegyetemmel kapcsolatban, amelyen műszaki és gazdasági tárgyak adtak elő és az Institutum Geometricum folytatásának tekinthető József Ipartanoda keletkezésétől kezdve műegyetemmé való kifejlődéséig a műszakiak mellett a közgazdasági jellegű, tehát gazdasági és kereskedelmi ismeretek terjesztését mindig fenntartotta, amint a törvény indokolása mondja: „a Műegyetem bölcsőjétől kezdve egészen a mai európai hírnévnek örvendő tudományosan kiegészített szervezetéig, fejlődésének úgyszólván minden fázisában a műszaki tudományok mellett a gazdaságiakat is ápolta és művelte“.

Miért? Bizonyára azért, mert bölcsen felismerték alapítói és továbbfejlesztői, hogy a gyakorlati életben a műszaki tudományok helyes alkalmazása egyéb közgazdasági tudásnak is a függvénye, s ennek lett üdvös következménye az, hogy a Kir. József-Műegyetemen legújabbán már számos közgazdasági és jogi tárgy hallgatása lett kötelezően bevezetve, aminek előnyös hatása, hogy a gazdasági életben működő mérnök látóköre tágult s minden elhatározását a jogi és közgazdasági viszonyok mérlegelésével sokkal racionálisabban végezheti, mintha azok hallgatása nélkül kizárólag a szaktudásra támaszkodnék. A gazdasági életnek a műegyetem keretén kívül levő iskolái, a Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola, az Állatorvosi Főiskola, Kereskedelmi Akadémia s a különböző gazdasági tanintézetekből fejlődött Gazdasági Akadémiák dícséretre méltó munkával ki is fejlesztették tudományszakaikat a mai kor modern színvonaláig. De ezen felül különösen a mezőgazdasági szervezetek csakhamar felismerték a gazdasági oktatásnak a haladó élethez mért további fejlődési szükségét, s így született meg a *közgazdasági egyetem* gondolata, mely gazdasági, erdészeti, állatorvosi, kereskedelmi, ipari és pénzügyi szakokat foglalt volna magában, — ez a gondolat azonban



csak részben öltött testet, mert egy évtizednél hosszabb ideig tartó ingadozás után a külön önálló egyetem helyett megvalósult a budapesti Kir. Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar.

A hosszas fejlődési folyamat, mely a közgazdasági élet feladatához mért tudós generációt volt hivatva nevelni, díszreteresen igazolja, hogy az illetékes szakkörök látva a gazdasági életnek a technikai és természettudományok feltartóztatlan fejlődéséből eredő változásait, mindenkor igyekeztek iskoláikat a változó viszonyokhoz képest fejleszteni, s ez a verseny az élet és az iskola között mind erősebb lett, azonban a sok önálló egyed fejlődésének megvolt egy eredendő bűné, amely a mind bonyolultabb gazdasági életműködés folyamán csakhamar érezhetővé vált. Nem ok nélkül törekedtek gazdasági egyetem felállítására, ez már az életszükséglet magasabb felismerése volt, az egyes gazdasági munkatereknek egymásra utaltsága, az ismereteknek egyik térről a másikra való áthatása, összefüggése diktálta azt, hogy a közgazdasági életre nevelő intézetek nem tehetők ki a teljesen szabad fejlődés heterogén menetének, mert a magasabb gazdasági szempontok az egységes szellem, egységes irányelvek felé mutatnak, a miként a modern gazdasági életet nem az egyes szakokba vágó elvek, hanem magasabb átfogó célok igazgatják, az oktatásnak is a legmagasabb fokon átfogónak, egységesnek s a szakszerűség kereteit áttörő tudással telinek kell lennie.

Ennek a gondolatnak végső folyománya az új m. kir. József Nádor Műegyetem, mely egységesen kívánja felölelni és fejleszteni az összes gazdasági életet érdeklő tudományokat. Élete, fejlődése természetszerűleg eltér a tudományegyetemek szervezetétől, amelyet a történelmi mult állapított meg, ahol a tiszta tudományok találják otthonukat, amelyeket a rohanó élet nem bolygat meg oly mértékben, mint azokat a tudományokat, amelyeknek a képe mondhatni napról-napra változik az étellel, az alapjukat tevő természettudományi kutatások révén, s a nemzetközi gazdasági viszonyoknak egészen szokatlan, a régi időkétől eltérő dinamikus hatásai folytán.

Ennek az iskolának kell odafejlődnie, hogy a közgazdasági élet minden műszaki, jogi, gazdasági, kereskedelmi változását, fejlődését észrevegye, s a változó viszonyoknak meg-



felelően nevelt fiatal generációt állítson a gazdasági élet köz-  
döterére.

Hasonló kulturális szervezési törekvések más országok-  
ban is megnyilvánultak, azonban korlátoltabb méretekben.  
Így Németország néhány műegyetemével kapcsolatban  
felállítottak már gazdasági jellegű fakultásokat, legfőképen  
azonban az óriási lüktető erejű amerikai közgazdasági élet  
mutat fel hasonló egyetemeket, mint a miénk, mely a maga  
nemében a magyar kezdeményező és szervezőképességnek  
kiváló és korszakalkotó bizonyítéka.

Vannak, akik aggódva hangoztatják, hogy ha nálunknál  
nagyobb és gazdaságilag fejlettebb államok nem szerveztek  
a miénkhez hasonló nagy gazdasági egyetemet, vajjon nem  
várhattuk volna-e be a másutt tett tapasztalatok eredményét?  
Erre az okoskodásra azt válaszolhatjuk, hogy örvendeznünk  
kell, hogy a magyar kultúrpolitika terén egy merész, nagysza-  
bású és az életből fakadó elhatározás történt, amely nem szalad  
idegen minták után, amit különben sem tehetünk meg, mert  
alig van Európában állam, amelynek gazdasági élete különö-  
sen agrár téren annyira rászorul a legmagasabb tudásra, egy-  
ségesen átgondolt szervezésre és irányításra, mint a céltuda-  
tosan ellenséges államok keresztüüzében álló kis Magyar-  
országé, amely csak úgy állhatja meg helyét, ha még meg-  
maradt értékeit a legmesszebbmenő tökéletes tudással és  
szervezéssel fogja gyümölcsöztetni.

A közgazdasági életre, vagy mondhatnám a gazdasági  
igazgatásra való nevelés nálunk a közvélemény átalakításá-  
nak is egyik eléggé nem méltányolt, de következményeiben  
nagyfontosságú eszköze. Mert aki elfogulatlanul nézi a viszo-  
nyokat, tapasztalhatja, hogy míg az egészen másodrendű po-  
litikai események a legnagyobb érdeklődésre, vitára tarthat-  
nak számot, addig mélyreható gazdasági kérdések iránt alig  
van érdeklődés, és ha van is, az sajnos a legtöbb esetben fel-  
színes, nem egyszer sajnos a gyermekességig judicium nél-  
küli.

Tudatos gazdasági politika csak hozzánevelt, képzett,  
megértő publikummal végezhető, különben a legszebb terv is  
csődöt mond a közömbösség miatt. Ezek a jelenségek akadá-



lyai nagyszabású gazdasági jellegű alkotásoknak és közigazgatásnak.

Széchenyi István gróf, a legnagyobb magyar szervező talentum sem az elemekkel vívta küzdelmes harcát, hanem az emberi elmékkal, a tudatlansággal, a maradisággal.

Amidőn közgazdasági életről beszélünk, voltaképen a gazdasági közigazgatásról is szólunk, mert a közigazgatás hű tükre a gazdasági állapotoknak, és fordítva is, ha még a gazdasági közigazgatás fogalmát kibővítjük, értve alatta nem csupán az állami és városi igazgatást, hanem a magángazdaság egy részét, a nagy mezőgazdasági és ipari üzemeket, akkor bontakozik ki előttünk az egész kérdés nagysága.

Eltérőleg más államoktól, nálunk a gazdasági közigazgatás multja nem régi. A rendi Magyarország életében sokkal fontosabb volt a nemzeti szabadságjogoknak biztosítása, s az azokat támadó idegen befolyás ellensúlyozása, semhogy mélyebb gazdasági kultúra, gazdasági jellegű közigazgatás és azt megalapozó törvényes intézkedések keletkeztek volna. Amik voltak, azok is többnyire papíron maradtak, főleg ha a kormányhatóságtól eredtek.

Werbőczy népének ifjúsága a Corpus Jurison nevelkedett fel, ami akkoriban egészen természetes is volt, a közigazgatás inkább csak rendészeti jellegű, leginkább csak a jurisdictióra szorítkozott, ellenben a nemesi előjogok legkisebb sérelme nagyobb felhevülést keltett, mint egy-egy nagy tiszai árvíz.

Gazdasági szervezkedés és igazgatás nem lévén, hozzávaló közvélemény sem volt, a nemzeti lét elleni támadás örökös védekezésre szoktatta a magyart, a *quieta non movere* idegződött be az emberekbe, s a közigazgatás minden újítástól irtózva csak a végrehajtásra szorítkozott.

Mindezeket nem akarom az akkori középosztály rovására írni, a helyzetből folytak azok, az átlag ember tekintete különben is kis horizonthoz szokott, s ezzel szemben csak kimagasló egyéniségek látják meg a jövőt, amelyre egy népet rá kell vezetni. A Gondviselés a reformkorszakban gróf Széchenyi Istvánt adta nekünk, aki mint lángoszlop világította be az örökös védekezésben elfásult, minden újítástól elzárkózó, bizalmatlan és elmaradt nemesség számára a modern fejlődés útját, nem szónoklatokkal, hanem tettekkel, nagy tech-



nikai alkotásokkal akarta megnyerni népét a gazdasági munkának, hiszen a magyar valóban már csak annak tudott hinni, amit kézzel meg is foghatott. Széchenyi István gróf, akiről kisfaludi Liphay Sándor, a Kir. József-Műegyetem egykori nagynevű tanára megállapította, „*hogy ha magyar főúr helyett angol honpolgárnak születik, bizonyára korának leg-híresebb mérnökévé válik*“, és Zelovich Kornél, Széchenyinek e kiváló monografusa szerint: „Hatalmas technikai alkotásokkal vitte előre a tudományos technikát, és ha nem is lett mérnök konstruktor, a nemzetnek első tanácsadó mérnöke lett.“ Közgazdasági és műszaki ismeretei mellett korának egyik legnagyobb szervező talentuma volt, alapját vetette meg annak a gazdasági kultúrának, amelynek Magyarország a világháború előtti gazdasági virágzását köszönhette, s e virágzás nyomán a közigazgatás területe és feladatai is kibővültek, — de a közigazgatásnak új területe egészen más embereket, más szellemet és ismereteket kívánt, mint a régi rendi közigazgatás, melynek szelleme az új feladatokra már nem volt alkalmas.

A közigazgatásnak az a gyakorlata, amely csupán a jogszabályok alkalmazásából áll, már nem volt kielégítő, sőt inkább kerékkötőjévé vált a közigazgatás ama, mondhatni nemesebb részének, melyet a francia úgy jellemez, hogy: „*gouverner c'est prévoir*“, vagyis a közigazgatás előrelátás. Ez a funkció hiányzott, nem volt meg az előkészítő, szervező munka iránti készség és képesség, de nem is lehetett, mert kellő iskolázás és szakismeretek nélkül a közigazgatásnak ezt a részét nem volt aki elvégezze.

Széchenyi, a nagy világító fáklya kialudt, és utána apró mécsesek maradtak. Kétségtelen tény, hogy a közigazgatásnak szervező része jóval nehezebb feladatokkal küzd, mint a jogszabályokat végrehajtó közigazgatás, amelyben a jogi iudicium páratlanul finomra csiszolódhatik, azonban végeredményben önmagától gépiessé is válhatik és formalizmusában a magyar természettől idegen bürokratizmust növeli nagyra, amivel ellentétben az előkészítő, irányító és szervező tevékenység hasonlíthatatlanul magasabb és nagyon sokoldalú ismereteket kíván, jogi, közgazdasági és műszaki ismereteket kíván, éppen úgy, mint ahogy azt Széchenyi példája mutatja.



A közigazgatásnak erre a nem bürokratikus részére azonban nem elég a tanultság, arra veleszületett rátermettség is kell, amit a tanulmányok kifejleszhetnek, de amelynek hiányát tanulmányokkal pótolni nem lehet, de a megfelelő tanulmányok a szunnyadó tehetségeket nagy alkotásokra képesíthetik. A magyar fajt kiváló képességei az alkotó, a szervező adminisztrációra predesztinálják, ha módjában van a közigazgatási tudást megszerezni és érvényesíteni.

A nemzetek gazdasági életében az átmenetek nem törtenhetnek hirtelen, a tradíciók lassan halványulnak el és nem csoda, ha a magyar középosztály ifjúsága, mely közjogi küzdelmek tradícióinak folyományaként tódult a közigazgatási pályákra, minden tehetsége ellenére sem mutatott fel közigazgatási organizátorokat, vagy ha igen, nem eleget, mert ismeretei nem voltak meg hozzá, a szakismeretek, lettek legyen azok akár műszaki, akár közigazdasági, akár mezőgazdasági természetűek, jó darabig még lenézettek voltak, amit az is megmagyaráz, hogy a közjogi küzdelmek még mindig folytak.

Hogy a figyelem a közjogi térről a gazdasági térre terelődjék, ahhoz béke és nyugalom kellett, politikai téren is, ami jóformán a világháború kezdetéig sem volt meg. A szakismeretek tehát nem foglalhatták el méltó helyüket a gazdasági irányításban és lassan indult meg azok megbecsülésének folyamata, aminek jelző oszlopai a közigazdasági jellegű intézetek rangjának emelkedése volt, mely folyamat csak a legutóbbi években fejeződött be.

A közigazdasági jellegű képzés hiánya hátráltatta úgy az állami, mint a nagyüzemi igazgatást, másrészt velejáráó baj volt, hogy nem nevelődött megfelelő közönség, amely a nagy feladatokat megértette volna, mint a közigazdaságilag fejlettebb országokban, ahol a közigazdasági feladatok elintézése a publikumot jobban érdekli, mint a politikai pártok tusakodásai, s azokkal kapcsolatos személyi kérdések.

A legfontosabb törvényjavaslatok közül is, ha csak azok nem voltak politikummal kapcsolatosak, nem alakult ki önálló egészséges közvélemény, mely az ügy előbbrevitelére üdvös lett volna. Ez a sajnálatos állapot csak a közigazdasági ismeretek széleskörű terjesztésével fog megváltozni a magyar gazdasági élet javára, mikor a következő generáció, nagyobb



látókörben nevelkedve, el fogja intézhetni a multból áthozott tartozásokat is. Azok a javaslatok, amelyeket „országrendezés” jelszó alatt a mult év folyamán a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet helyiségében tartott értekezletek eredményeként a m. kir. kormány elé lettek terjesztve, vagy még korábban az 1931. évben tartott Mérnökkongresszus javaslatai, már az új irány jelei, azé az irányé, amely nem tér ki a megoldandó nagy problémák elől, s meg akarja szervezni azok közigazgatási előkészítését is.

A legnagyobb magyar országrendezési problémák azonban már egy évszázad előtt aktuálisak voltak, és soha nem múló kegyelettel kell tekintenünk gróf Széchenyi István nagy alakjára, aki jóformán egyedül, nagynevű mérnök-munkatársával, Vásárhelyi Pállal szervezett és alapozott meg olyan közgazdasági állapotokat, amelyek egyúttal a mai csonka ország létét is megalapozták, de amely feladatokat ő utána sem a Nagy-, sem a Csonka-Magyarország fiai be nem fejezték.

Egyik ilyen egész létünkre kiható probléma az Alföld rendezése.

A Tiszavölgy az, amelyben páratlanul tündöklük Széchenyi közgazdasági tudása és szervező talentuma. A Tisza völgye Széchenyi szerint fajunk bölcsője, mely ha elsorvad, vele pusztul a Dunántúl magyarsága is. És vajjon nem voltak-e látnoki jóslások ezek a szavak, vajjon élhetne-e a mai Magyarország, ha még mindig 4 millió kataszteri holdon járna kint a Tisza, mint egykoron a költők számára oly szép romantikus, de a magyar közgazdaság szempontjából minden kulturális fejlődést meggátló s a magyart ázsiai elmaradottságban tartó mocsárvidéken, ahol szántani csak a magasabb területeken lehetett, a közlekedési hálózat teljes hiánya, tengelyig érő sár, s ráadásul a magyar mocsárláz: a harmadnapos hideglelés bénította meg az emberek munkáját és ásta alá egészségüket.

A Tisza gyakran 6 hónapig is kint lakott az ártéren, a település, a népszaporodás az állítólag tejjel-mézzel folyó Kánaánban a képzelődés honába tartozott. Nagy ménesek, óriási marha- és disznósordák és a vízivadak birodalma volt a délibábos róna, de nem Széchenyi népé, aki nem nádasok közt



lakó és a természet szeszélyei szerint hol nyomorgó, hol jól élő népet akart látni, hanem virágos kertnek képzelte a jövő Alföldet, s ezért az ideálért küzdött emberfeletti erővel József nádorra és néhány barátjára támaszkodva a bécsi kormányzat közömbössége, sőt titkos ellenszenve és saját honfitársainak maradisága, jóformán az egész ország ellen. A magyarság helyzetének tiszta meglátása és az ő tudása és szervezőképessége legyőzött minden akadályt, s megkezdte a Tisza völgyének ármentesítését, a Tisza folyó szabályozását, melyek a Tiszavölgy rendezésének alapfeltételei. Nagy alkotása a tiszavölgyi ármentesítő társulatoknak megszervezése s azoknak egy pesti központba való egyesítése, mellyel biztosítva lett az egész tiszavölgyi ármentesítés egysége is; hogy ez mit jelent, arra példa a mi korunkban a Mississipp-i völgye, ahol a szervezés hiánya volt egyik főoka annak a néhány év előtti páratlan árvíz-katasztrófának, amely a mai Csonkagyarország területének felével felérő kultúrált területet és városokat árasztott el.

Az egész szervezetet még a mindenre gyanakvó Bach-korszak sem tudta kikezdeni, sőt politikailag is szolgálatot tett a magyar ügynek, mert az elnyomatás korában a pesti Tiszavölgyi Társulat ülésein a jó hazafiak titkos politikai összejöveteleket tartottak.

A mérnöki munkák Széchenyi visszavonulása után is tovább folytak, az elnyomatás kormányzata is folytatta a kijelölt utat, de hiányzott a közgazdasági érzék és tudás, amelyet Széchenyi egymaga képviselt, a további rendezés komplexumát nem fogta fel senki, csupán egyszer későn lobbant még fel nagyobb érzék az Alföld kérdései iránt, a nagynevű Darányi Ignác földművelésügyi miniszter idejében a telepítéssel kapcsolatban.

A Tiszameder szabályozására s azzal kapcsolatos vízi-berendezésekre ezekből folyólag természetesen nem volt kellő áldozatkészség sem, s innen van, hogy már 90 év óta szabályozzuk a Tiszát, s hasonló tempóban ez még sokáig eltarthat.

Az ármentesítéseket és belvízrendezéseket az érdekeltségük önfenntartási ösztönből, az árvíz-katasztrófáktól való félelmükben is nagy áldozatokkal befejezték, de ezzel nagyjában



meg is állott a Széchenyi által kezdeményezett Tiszavölgy rendezése. A felszabadult területeken gomba módon termettek a tanyák, a közlekedés tervszerűség, célszerűség figyelembevétele nélkül fejlődött. A mezőgazdasági termelés irányítása, birtokrendezés, tagosítás, községek telepítése, erdősítés s a gazdasági életnek százféle változata, ami a legfőbb, az iskolázás és egészségügy, mind-mind nélkülözték a magasabb koncepciójú szervező és irányító igazgatást. Mert hiányzott a közigazdasági ismeret, s mert páratlanul nagy méretű feladatokra nem is volt megszervezve, hanem jórészt megmaradt a kényelmesebb jogszabályt végrehajtó működés keretei között. Hátrahagyva a feladatok sokaságát a mai kornak, amelyben a közigazdasági tudás terjedése és a gazdasági nyomorúság hangos szóval kíván gazdasági és szociális reformokat.

Ebben a miliőben különösen két kérdés toluul állandóan előtérbe, s ezek egyike az Alföld öntözése, másika az Alföld víziúthálózatának kiépítése, tehát a Tiszának és a Körösöknek hajózhatósága és a Duna-Tisza-csatorna létesítése.

Az Alföld öntözése függvénye az Alföld mezőgazdasági termelésének, mely ismét európai és világkonjunktúrától függ, de van egy parancsoló feltétel is, s ez az, hogy a lehetőségek határán belül a gazdasági termelés állandósága volna biztosítandó az aszályos Alföldön, ami évenként nagy értéknek megmentését jelentené, legalább ott, ahol a vízviszonyok kedvezők. Tartós jó konjunktúra idején ennél többet is meg lehet kívánni, azonban, ha csak a minimális feltételt, a termelés biztonságát akarjuk is elérni, ott ahol lehet, akkor is a természeti és gazdasági akadályok oly nagy tömege zúdul felénk ebben a kérdésben, amelyek megkövetelik az egész feladatnak technikai tanulmányozásán kívül a mélyreható pénzügyi, mezőgazdasági, birtokpolitikai, telepítési, közlekedési érdekek egyidejű tanulmányozását, vagyis a munkálatok olyan sokoldalúságát, amelyek a legáltalánosabb értelemben vett közigazdasági és technikai tudást igénylik, és egyoldalúan egyik szempontból sem intézhetők el. Sajnos még nem vetünk arra fáradságot magunknak, pedig akár pozitív, akár negatív is lesz a mélyreható, a legszigorúbb realitásra alapított tanulmány eredménye, *ezt az örök függő kérdést egyszer el kell intézni.* Az erre vonatkozó szervezési akció csak az álla-



mi gazdasági közigazgatás keretében indulhat meg, mert amíg az ármentesítés és lecsapolás imperatív úton is megvalósíthatók, az öntözés már mélyen átalakító hatású a magángazdaságra és tőkeerejét is annyira igénybe veszi, hogy az öntözés imperatív elvégzése a mai magántulajdonra alapított társadalomban a tulajdonos akarata nélkül lehetetlen, legalább is annak kétségtelen beigazolása nélkül, hogy a beavatkozás valóban hasznos is lesz, semmiféle intézkedés nem tehető, azt pedig csak az állam képes megnyugtatóan kilátásba helyezni és biztosítani.

Az előkészítő és szervező munka egészében állami feladat, amint az amerikai és olaszországi nagy öntözések szervezése is ezt mutatja, különösen Olaszországban, ahol a bonifica integraleban, azaz teljes bonifikációban minden technikai, gazdasági, jogi, pénzügyi stb. faktor, szóval a gazdasági életnek minden illetékes szerve résztvesz.

Ma még határozatlan formában él a közvéleményben a vágy az Alföld öntözése iránt és még nincs olyan tanulmány, mely ezt a kérdést a bonifica integrale szellemében minden oldalról felölelte és megnyugtatóan megoldotta volna. Ilyen előkészítő közigazgatási munkánál tág látkörű közgazdasági képzettségű tisztviselők harmonikus és egymást megértő együttműködésére van szükség, éspedig egy időben, egyszerre való munkában. Ilyen irányú szervezetnek felállítását javasoltam az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesületben 2 évvel ezelőtt tartott előadásomban, s a kérdés állandó felszínentartása, az elkészült tanulmányok letárgyalására egy Tiszavölgyi Öntözési Tanács szervezését, miután szilárd meggyőződésem, hogy addig ez a kérdés nem fog a helyéről elmozdulni, amíg az sokoldalúan és állandóan munkába nem vésztetik.

Egyébként az Alföld különböző részén a nehézségek sem egyformák, így a Körös—Tisza—Maros-közén a legkedvezőbbek az öntözés természetes előfeltételei, erről az országrészről már a hírneves magyar vízimérnök, Kvassay Jenő is azt hirdette, hogy ez a jó talajú és meleg klímájú terület a természettől arra van hivatva, hogy Magyarország Lombardiája legyen és megfelelő szakszerű adminisztratív előkészítés után valóban az is lehet.



Az Alföld számos más országos érdekű kérdése számára rövid megnyitó beszédemben nem lehet hely, de nem mellőzhetek egyet, amely immár hosszabb idő óta, hol többé, hol kevésbé napirenden van, és ez a *Duna—Tisza-csatorna*. A világháború előtti években arról vitatkoztak az illetékes tényezők, hogy a Budapest—szolnoki, vagy a Budapest—csongrádi irányban építtessék ki a csatorna, holott Nagymagyarországon mindkét irány indokolt lett volna. Azóta, sajnos mindkét vonal gazdasági táplálóterülete — Hinterlandja — elveszett, s jelentőségük ebben a formában, mely az integer Magyarországon megvolt, hogy t. i. a budapesti nagyipar táplálására lehetett volna olcsóbban lehozni a Kárpátok aljáról is és Erdélyből a nyersanyagot, a Bánságból pedig a búzát, az ország megcsonkítása folytán alászállott. Ennek ellenére hangzatos, nagystíliú tervek merültek fel, amelyek a hiszékeny közvélemény izgatására alkalmasak voltak, de nem számláltak sem az állam teherbíró képességével s főleg nem a gazdasági helyzettel. Ma a csatorna a dunai hajózásnak függvénye, s csak akkor lehet igazi jövője, ha a dunai hajózás a Rajna—Majna—Duna-csatorna kiépítésével a Rajna völgyéig, s onnan a tengerig terjedhet, ahol pl. a magyar búza esetleg felvehetné a versenyt az amerikai búzával, e nélkül az előfeltétel nélkül a csatorna prosperitása egyelőre kétes, mert ma a búzaszállítás a Tiszán le Braila felé irányul, s onnan a Fekete tengeren át nyugat Európa felé, mert a tengeri út olcsóbb a jelenlegi dunai hajóútnál. De vajjon a váró, sőt követelő közvéleményt ki világosítja fel erről a kérdéstről, ha nem maga a legilletékesebb tényező, az állam, amelynek szakszerűen képzett közegei az ilyen kérdést műszaki és egyben közgazdasági szempontból megvilágítva kell, hogy előkészítsék.

Nem kívánom folytatni a példák felsorolását, amelyeknél a közgazdasági tudás és érzék hiánya súlyos hátrányt és elmaradást okozott, nem kívánok kitérni a közlekedési út- és vasúthálózat, az erdősítés, a telepítési kérdésekre, csupán jelezni kívánom itt egyrészt azt, hogy *az életbevágó kérdéseknek alfája a Tiszavölgy vízrendezése volt, de hogy az aljától az ómegáig terjedő úton egy közgazdaságilag előrelátszó több országos igazgatás többet érhetett volna el, az alig vi-*



*tatható*, és nem ok nélküli a közgazdaságilag ugyancsak tájékozatlan közvélemény gyakori követelőzése, amely követelésben mindig van egy szemernyi igazság.

*A magyar középosztály egész mentalitásának át kell alakulnia, ha élni akarunk*, a fiatal generációnak pedig még abban a részében is, amely nem készül gazdasági pályára, legalább a gazdasági problémák megértéséhez szükséges ismeretekkel kell az egyetemekről távoznia. Az egyetemek hivatása ugyan a tudomány kiszolgálása, de ezzel karöltve országnevelés és irányítás is. Ha a zágrábi egyetemnek (Plivérics nevű) egyik neves tanára tudott annakidején horvát közjogot szerkeszteni, s azon hosszú időn át öntudatos horvát generációt nevelni, mely esküdött a külön horvát közjogra, ha elszakított területen élő testvéreinket a magyar kultúra teljes mellőzése és homályban hagyása mellett irántunk idegen érületben tudják felnevelni, akkor számunkra az az önvédelem marad, hogy nekünk is meg kell szerveznünk kultúránkat abban az irányban, hogy olyan fiatal generációt neveljünk, amely ízig-vérig magyar, de tekintete a gazdasági megerősödés felé fordul, és a tiszteletreméltó kulturfőlnyhez gazdasági megerősödést is akar csatolni, *mert ha erős fegyver is a kulturfőlny, nem ad elegendő védelmet ellenségeinknek azzal a politikájával szemben, amely gazdasági lehetetlenítésünkre törekszik.*

Az új József Nádor Műegyetem a magyar kormányzatnak ilyen értelemben nagystílusú, az egész magyar jövőre messze kiható alkotása, kifejezése annak, hogy a gyakorlati életből fakadó és azt irányító tudományoknak közös munkára kell egyesülniök, akik pedig ezeket tanulják, azoknak saját szakmájuk alapos tudásán felül, legyen az akár technikai, akár jogi vagy mezőgazdasági természetű, jóval többet kell látniök és tudniök, hogy válllvetve és egymás munkáját nem parlagi módon lenézve, hanem kiegészítve és megbecsülve tanuljanak, s majdan az életben dolgozzanak, most talán már a tizenkettedik órában a magyar közgazdaságnak az ellenséges áradattal szemben leendő megvédésére és megerősítésére.

A tudományosan megalapozott kötelességtudó munka, mely a külön állott intézményeket oly nagyszerűen előbbre vitte, s nekik európai hírnevet szerzett, hassa át továbbra is



a tanári kart, mely nem fogja elfelejteni, hogy most rajta függ az ország szeme, most ő alkothat és gyarapíthat a hazai közgazdaság javára, vagy üresen, tartalom nélkül hagyja a nagy koncepciót a hazai gazdaság kárára.

De ne feledjük azt sem, hogy ami van, az csak kezdet, a közgazdaságilag tudományosan képzett mérnök-, jogász-, mezőgazda-, állatorvos-nemzedék nevelése további reformokat, további az élethez való alkalmazkodást és folytonos fejlődést kíván, mert az új egyetem arculata az élet szerint változó lesz, a gazdasági életben pedig nincs megállás.

A siker a legodaadóbb munka ellenére sem következhetik be tárgyi biztosítékok nélkül. A tudományos kutatás megfelelő elhelyezés, segédeszközök, laboratóriumok, mérési gyakorlatok, könyvtár és személyzet, s az ifjúság testi nevelésére szolgáló egységes berendezések nélkül fennakad, lassan elévül a tudás is, s a nagy gondolat: a gazdasági élet által egybekötött tudományok iskolája, a nagy kultúregység halálos sebet kaphat, amelyből talán egy-két emberöltőn át sem támasztható fel újra. *Amilyen nagy a vezérlő gondolat, olyan nagyoknak kell lennie az áldozatkészségnek a gondolat megtestesítéséért és az intézmény felvirágzásáért.* Én bizton hiszem, hogy a m. kir. kormány meg fogja találni a módot arra, hogy a jövő gazdaságpolitikai problémáit egy kezdeményezni és szervezni tudó ifjúság vegye át, és hogy ne csupán elméletileg, hanem az európai tudományosság eszközével felszerelt tanszékeken és laboratóriumokban gyakorlatilag is elsajátíthassa mindazt, amire a magyar ifjúságnak nagyobb szüksége van, mint bármely más nemzetbeli ifjúságnak, és bizom abban, hogy az az anyagi értelemben vett *capitis diminutio*, amely a tudományos kutatásra hivatottakat egyénileg is súlyos gondok elé állították, másrészt az alkotásra szükséges legegyszerűbb eszközöknek beszerzését is csaknem lehetlenné tették, ez a *capitis diminutio* nem lehet állandó és egyforma.

Rendületlenül hiszünk abban, hogy a magyar kultúra legelső szolgája, akinek nevéhez fűződik az új egyetem megalapítása, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága nem Potemkin-falut akart építeni, hanem messze időkre kiható templomát azoknak a tudományoknak, amelyek



ma a nemzeti lét küzdelmében a legfontosabb szerepet játszószák.

És mielőtt befejezném a mai alkalomból folyó elmélkedésemet, az új egyetem ifjúságához fordulok.

Kedves fiatal Barátaim!

Az, akinek ma az az eléggé nem mérlegelhető megtiszteltetés jutott osztályrészül, hogy egy új, nagy jövőre hivatott egyetem rektori székét elsőizben elfoglalja, aggódó szeretettel fordul hozzátok. Én még a régi Nagymagyarországban kezdtem meg pályafutásomat, amelyet Ti már alig ismertetek, Ti már egy szegény összetört ország fiai, egy léket kapott hajó utasai vagytok, amelyet csak a Kormányzó Úr Ö Főméltóságának bölcsesége, a m. kir. kormány lankadatlan munkája és gondoskodása, s a magyar népnek elpusztíthatatlan élniakarása, és talán nem utolsó sorban szomszédaink egymásközi féltékenysége és önérdeke tart fenn. Amerre nézünk közömbös vagy ellenséges népeket látunk, a szónak betűszereinti értelmében áll ránk a latin mondás „vae victis“, jaj a legyőzötteknek. És óh hányszor lepi meg a hazát szerető és gondolkozó magyar szíveket és elméket a kétségbeesés, a reménytelenség, látva a könyörtelen ellenséges hadjáratot, amely ki tudja, hol áll meg. Az útjukban álló magyar faj ellen indított kérlelhetetlen harcban egyik reménységünk a magyar ifjúság, nekem immár az az ifjúság, mely az egész új egyetem falai közé vonult be azzal a szándékkal, hogy itt a műszaki és gazdasági tudományokat megtanulja. Látom fiatal arcotokat, melyet nem redőzött még meg a gond, és mégis részvétellel fordulok felétek, mert az Alma Mater szeretettel fogad, de nem adhatja meg Nektek azt, ami nincs hatalmában: a biztos jövő tudatát, a gondnélküli ifjúságot.

Az Alma Mater a megcsonkult haza fiainak csak tanítást adhat, a szegény Hungária alig tudja gyermekeit táplálni, nem adhat nekik boldog fiatalságot és gondnélküli jövőt. De hiszen egy léket kapott hajóval hasonlítottam össze szeretett hazánkat, amely alig vonszolja magát s vajjon egy ilyen hajónak becsületes utasai, férfiai mit tesznek? Minden erejüket összetéve és egyetértve dolgoznak, hogy szilárd parthoz érjenek, kérdem, vajjon nem ez lesz-e Nektek is kötelességtek? Ti, akik idejöttök, mérnökök, közigazdák, mezőgazdák, állatorvo-



sok, megkapjátok mindazt a tudományos útravalót, amit eddig is megkaptak elődeitek, de kaptok ennél többet is és meg fogjátok érezni e falak között, hogy valamennyien egyenlő munkásai lesztek a magyar közgazdaságnak, akiket a magas cél tesz egyformává, akik tisztelik és megbecsülik egymás munkáját, mert az, ha egyenkint még oly kevés is, mégis egy-egy téglája a modern Magyarország épületének.

Aki közétek ékeket ver, s a másik munkáját lebecsüli, az nem magyar, aki pedig arra csábít, hogy ne tanuljatok, ne dolgozzatok, az — súlyos szó ugyan, de kimondom — az a hazaárulással határos cselekedet. Mert a Ti szegény hazátoknak s a Ti jövőtöknek egyre van a legnagyobb szüksége: a verejtékes munkára és az összetartásra. Hiszem, hogy fellebog a magyar ifjúság szívében a hazaszeretet szent lángja, hogy lelke vágyódik még a Kárpátoknak magyar vérrrel megszentelt bérceitől le az Adriáig és hiszem, hogy ezt a lelket nem tette még érzéketlenné az anyagiság, nem lehet az, hogy összes ideáljait a kenyérben lássa összpontosulva, nem, mert akkor helotává lesz ő maga is, kinek nem lesz hazája, s az idegen előtt nem lesz becsülete. Minden emelkedő népnek fiatal-sága ideálokkal van telve a legnagyobb nélkülözések közepette is és minden süllyedő, pusztuló nép fia a száraz kenyérért, az alamizsnáért adja el hidegen, szemrebbenés nélkül minde-  
nét. Választhattok e kettő között.

Csonka országnak nincs szüksége puha nemzedékre, csak tudással és akaraterővel felfegyverzett, egyetértő, törvényt, felsőbbiséget tisztelő és egymást szerető fiatalságra van szüksége, amely minden poklokon keresztül magyar és készséges tanult munkása a magyar jövőnek. Ezért tiszteljétek és követeljétek professzoraitokat és vessétek ki azokat, akik tiszteletlenségre, dologtalanságra és dacról buzdítanak. Ne feledjétek, hogy csak akkor tarthattok igényt professzoraitok szeretetére, a közönség rokonszenvére és bizalmára, ha rokonszenvesen a magyar ifjúság nagy feladataihoz méltóan viselkedtek, és ha fiatal energiátokat a tudásnak megszerzésében, a léleknek és testnek edzésében merítitek ki és keltek a nagy egyetem keretén belül egymást tisztelve méltó versengésre.

Abban a reményben, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltóságának bölcsesége és a



József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem minden tagjának és hallgatóságának munkája diadalra fogja vinni a nagy gondolatot, mely a magyar gazdasági élet egyetemének megalkotását jelenti, ma, amidőn 25. évfordulóját üljük annak a nevezetes napnak, amidőn a Kir. József-Műegyetem régi becsületes tradícióival a tudományok mai megszentelt falai közé bevonult, a magyarok Istenének bőséges áldását kérve az újabb nagy műre, s annak minden munkására, az 1934/35. tanévet megnyitottnak nyilvánítom.